

Bijlage 3c in Woo-instructie omgang met adviezen van- en correspondentie met advocaten waaronder de Landsadvocaat en omgang met door advocaten opgestelde (concept-)processtukken

Intern beraad en procespositie

Adviezen van advocaten aan overheidsorganen zijn doorgaans documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad. Ook in het geval van (mail)correspondentie met de eigen advocaat is meestal sprake van intern beraad. De in adviezen van advocaten en in e-mails opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen worden ter bescherming van het vertrouwelijke karakter van het interne beraad (artikel 5.2.1 van de Woo) en ter bescherming van de procespositie van de Staat (artikel 5.1.2, aanhef en onder i van de Woo) niet openbaar gemaakt. Het is belangrijk dat de Staat in vertrouwen zich kan laten bijstaan/adviseren over de juridische kwetsbaarheden van een procedure. **(Nb.** In het geval sprake is van een advies dat ten behoeve van formele bestuurlijke besluitvorming aan een bewindspersoon is voorgelegd is het volgende van belang: in beginsel kan gelet op het bepaalde in 5.2.3 Woo dan geen beroep worden gedaan op artikel 5.2.1 Woo. Dat is alleen anders wanneer het interne beraad onevenredig zou worden geschaad. Eventuele andere uitzonderingsgronden zoals de procespositie van de Staat kunnen nog wel van toepassing zijn). Feitelijke gegevens en objectieve factoren zijn geen persoonlijke beleidsopvattingen.¹ Denk wat betreft adviezen daarbij aan een feitelijke weergave van de wetsbepalingen, een kale beschrijving van hun ontstaansgeschiedenis en een objectieve weergave van rechtspraak. Wordt echter naar een bepaalde uitspraak of een wetsbepaling verwezen ter onderbouwing van een advies of opvatting van de advocaat, dan is wel sprake van een persoonlijke beleidsopvatting, dan wel zijn deze eventuele feitelikheden of objectieve gegevens dermate nauw verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen dat deze daarvan niet zijn te scheiden.

Wat betreft correspondentie met advocaten geldt dat doorgaans sprake is van persoonlijke beleidsopvattingen en/of informatie waarvan openbaarmaking de procespositie van de Staat zal schaden, indien sprake is van een inhoudelijke correspondentie. Meer praktische correspondentie, zoals bijvoorbeeld e-mails over een geplande zitting, het maken van afspraken en/of het enkel uitwisselen van documenten, is geen inhoudelijke informatie en kan in beginsel wel openbaar worden gemaakt.

Let op: in uitzonderlijke gevallen kan het feit dát er contact is geweest met een advocaat al de procespositie van de Staat schaden. Als dat het geval is, moet niet alleen de openbaarmaking van de documenten worden geweigerd, maar moet er ook op worden gelet dat uit de motivering van het besluit en uit de eventuele inventarislijst niet alsnog blijkt dat er contact is geweest met een advocaat. Dat kan door bijvoorbeeld in algemene zin te vermelden dat er correspondentie is of een notitie is.

Tot slot: Naast het beschermen van het belang van het interne beraad en de procespositie, kunnen uiteraard ook nog andere belangen spelen rondom de adviezen van advocaten. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het belang van het beschermen van de persoonlijke levenssfeer (artikel 5.1.2, aanhef en onder e, van de Woo) of het belang van de bescherming van de economische en financiële belangen van de Staat (artikel 5.1.2, aanhef en onder b, van de Woo). Voorts geldt er een zwaardere motiveringsplicht wanneer het informatie ouder dan vijf jaar betreft (artikel 5.3 van de Woo).

Contact met de advocaat

Neem in het geval van een voornemen tot openbaarmaking van een advies of correspondentie, altijd contact op met de betreffende advocaat. De advocaat kan bijvoorbeeld nagaan of adviseren over de vraag of en zo ja in welke mate de voorgenomen openbaarmaking nog tot schending van de procespositie van de Staat zou kunnen leiden. Er hoeft niet om een formele zienswijze te worden gevraagd, omdat de advocaat in het overleg niet opkomt voor een eigen belang, maar, net als in andere zaken, meedenkt en adviseert

---

¹ ABRvS 13 augustus 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3870

vanuit het belang van de Staat als cliënt. Alleen in het geval sprake is van commerciële informatie van de advocaat, zoals facturen en offertes, moet wel om een zienswijze worden verzocht aangezien dan wel sprake is van een eigen belang van het kantoor van de advocaat. Wat betreft facturen geldt dat uitsluitend het eindbedrag per declaratie openbaar wordt gemaakt. De openbaarmaking van de overige informatie op de factuur, zoals gewerkte uren, uurtarieven, omschrijving van de werkzaamheden, wordt geweigerd op grond van artikel 5.1.2, aanhef en onder f Woo.²

(Concept-)processtukken

Op processtukken, zoals verweerschriften, conclusies, akten etc is niet de Woo van toepassing maar het toepasselijke eigen bijzondere verstrekingsregime, zoals bijvoorbeeld artikel 29 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) en artikel 8:79 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Wat betreft de correspondentie over (concept)processtukken, geldt hetgeen hierover in het algemeen al over correspondentie met advocaten is opgemerkt.

Algemene juridische beleidsadviezen van de Landsadvocaat

Algemene juridische beleidsadviezen worden aan de Kamer verstrekt en langs die weg openbaar. Indien met een beroep op de Woo wordt gevraagd om openbaarmaking van een algemeen juridisch beleidsadvies, maar nog niet aan de Kamer is verstrekt, overleg dan met de betrokken ambtenaren die om het advies hebben verzocht op welke wijze het alsnog aan de Kamer kan worden verstrekt³. In het Woo-besluit kan dan vervolgens worden volstaan met een verwijzing naar het reeds openbare advies.

Status (april 2026): Dit betreft een nadere uitwerking van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State d.d. 13 augustus 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3870 ten behoeve van de rijksbrede Woo-praktijk en zal op termijn worden opgenomen als bijlage in de te actualiseren Rijksbrede Woo-instructie. In de tussentijd is het terug te vinden via www.kcbr.nl. Andere medeoverheden kunnen desgewenst gebruik maken van dit stuk. Het 'Stroomschema voor de omgang met adviezen van de landsadvocaat' d.d. 9 december 2021 komt hiermee te vervallen.

² ABRvS 5 december 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3994 en ABRvS 18 juli 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2421

³ Zie ook paragraaf 5.3.4. (Toezending van informatie aan de Tweede Kamer)